

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА

Извештај о резултатима конкурса за радно место редовног професора
за ужу наставно-научну област Српска књижевност (предмет:
Јужнословенска компаратистика)

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 1792/1 од 24. 6. 2013. године, а у складу са чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србија и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, изабрани смо у Комисију за припрему извештаја о кандидатима који су се јавили на конкурс за редовног професора за ужу наставно-научну област *Српска књижевност* (предмет: *Јужнословенска компаратистика*). Сагласно томе, част нам је да поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс Филолошког факултета у Београду за избор редовног професора за ужу наставно-научну област *Српска књижевност* (предмет: *Јужнословенска компаратистика*), оглашен у листу листу *Послови*, бр. 524 од 3. 07. 2013. Године, пријавио се један кандидат – др Тихомир Брајовић, досадашњи наставник у звању ванредног професора на истом предмету. Уз пријаву је, како и налаже Закон о универзитету, поднео биографију, библиографију радова објављених у периоду након последњег избора у звање ванредног професора и саме радове.

Др Тихомир Брајовић рођен је Титограду (данашња Подгорица, Црна Гора) 30. јуна 1962. Основну и средњу школу завршио је у Бару (Црна Гора). Дипломирао је 1987. године на Филолошком факултету у Београду (*Група за југословенске књижевности са општом књижевношћу*), где је и магистрирао (тема: *Приповијест као прозни међужанр хрватског реализма*, 1991). Докторску дисертацију *Теорија песничке слике и њена примена на хрватску и српску авангардну поезију* одбранио је 2000. године. Од 1989. године ради на Филолошком факултету у Београду, најпре као асистент-приправник, а потом, од 1992. године, као асистент на Катедри за српску књижевност са јужнословенским књижевностима (предмет: *Нове југословенске књижевности – Хрватска књижевност*). У звање доцента за предмет *Преглед јужнословенских књижевности* биран је 2001. У исто звање поновно је изабран 2005, а 2008. биран је ванредног професора

предмета *Преглед јужнословенских књижевности* и *Јужнословенска компаратистика*.

На Катедри за српску књижевност са јужнословенским књижевностима по акредитованом наставном плану и програму проф. др Тихомир Брајовић води следеће предмете и курсеве:

Јужнословенска компаратистика (основне студије, трећа година, група 06)

Преглед јужнословенских књижевности (основне студије, трећа година, група 05)

Поетика ироније и гротеске у прози модерних јужнословенских писаца (специјални курс, четврта година, група 06)

Увод у читање модерне поезије (изборни курс, трећа година, група 05 и друге студијске групе)

Књижевна имагологија и културни идентитети (изборни курс, пета година – мастер студије)

Проблеми песничке самосвести и модерна критичко-теоријска мисао (изборни курс – докторске студије)

Био је ментор, коментор или члан комисије при изради и одбрани више дипломских, завршних мастер радова, магистарских и докторских радова.

Актуелна менторства:

Горан Коруновић, тема докторског рада: „Статус лирског субјекта у јужнословенском песништву 1970–1980.”;

Небојша Радаковић, тема магистарског рада: „Поезија Јуре Каштелана”.

Учесћа у пројектима:

Књижевнотеоријска мисао двадесетог века и проблеми проучавања српске књижевности, 1996–2000. (Руководилац: проф. др Драган Стојановић)

Поетика приповедања у српској књижевности, 2001–2005. (Руководилац: проф. др Душан Иванић)

Српска књижевност и језик у јужнословенском контексту, 2006–2010. (Руководилац: проф. др Михајло Пантић)

Српска књижевност у европском културном простору, 2011– (...) (Руководилац: др Бојан Јовић)

Проф. др Тихомир Брајовић вишегодишњи је члан савета Међународног славистичког центра и управе Друштва за српски језик и

књижевност Србије на Филолошком факултету у Београду. Члан је Матице српске у Новом Саду. Био је учесник већег броја домаћих и међународних научних скупова.

У периоду од избора у звање ванредног професора посебно ваља поменути учешћа проф. др Тихомира Брајовића на међународним научним скуповима и конференцијама изван земље:

La literature serbe dans le contexte europeen: texte, contexte et intertextualite, Bourdeaux 29 et 30 Septembre 2010. (Излагање: „Svet kao dvostruka pozornica: emigrantska slika Zapada u savremenom srpskom romanu”);

Ideologija vlasti i ideologičnost teksta – Desničini susreti 2010., Zadar 17. i 18. rujna 2010. (Излагање: „Ironija i kolektivna memorija: Desnica, Krleža, Andrić”);

Media and Memoria in South-Eastern Europe, Ljubljana 19th–22th May 2010. (Излагање: „Goethe’s Oak Tree in the Western Balkans”);

History as a Foreign Country: Historical Imagery in South-Eastern Europe, Zadar and Nin 22–24 March 2012. (Излагање: „Between Balkanism and Eurocentrism: History as a ‘Distorted Mirror’ of Identities in the Novels of Ivo Andrić”)

Аутор је манифестације „Андрић наш саговорник – 50 година од доделе Нобелове награде”, која је од 14–16. јуна 2011. одржана у Културном центру Београда.

Био је вишегодишњи књижевни критичар НИН-а и члан жирија за доделу НИН-ове награде.

Већ као студент и постдипломац др Тихомир Брајовић награђиван је неколико пута (награда „Петар Колендић”, награда из фонда Драгане Радојевић, „Бранкова награда” Матице српске за студентске радове). За књигу *Теорија песничке слике* 2000. године добио је награду „Ђорђе Јовановић”, а 2001. и награду „Милан Богдановић” за књижевну критику. Био је уредник *Књижевне речи* и *Речи*, а сада је члан редакције часописа *Књижевност и језик*.

Будући да је реч о избору у највише академско звање овде ћемо навести интегралну библиографију кандидата, најпре радове до његовог избора у звање ванредног професора, а потом радове објављене после тог избора.

Библиографија радова објављених до избора у звање ванредног професора

Монографске публикације:

Kontroverzni metatekst, ogledi, Vidici, Beograd 1992, 72 str.

Poetika žanra, Alfa–Narodna knjiga, Beograd 1995, 151 str.

Od metafore do pesme, „Grigorije Božović”–Prosveta, Priština–Beograd 1998, 205 str.

Teorija pesničke slike, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 2000, 392 str.

Облици модернизма, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд 2005, 270 стр.

Identično različito, Geopoetika, Beograd 2007, 324 str.

Приређена издања:

Мирослав Крлежа, *Господа Глембајеви*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1997.

Речи и сенке, Избор из транссимболистичког песништва деведесетих, Просвета, Београд 1998.

Иван Горан Ковачић, *Јама и друге песме*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1999.

Иван Мажуранић, *Смрт Смаил-аге Ченгића*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2000.

Оскар Давичо, *Хана и друге песме*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2001

Борислав Радовић, *Изабране песме*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2005.

Иво Андрић, *Проклета авлија*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2005.

Студије, огледи и други саставни чланци:

„Дон Кихотов законски потомак”, *Књижевна реч*, бр. 267, 1985.

„Киклоп као травестија образовног романа”, *Књижевна реч*, бр. 325–326, 1989.

„Подвојени приповједач у прози Слободана Новака”, *Књижевна историја*, бр. 79–80, 1989, стр. 73–91.

„Контроверзни метатекст”, *Књижевна критика*, бр. 5–6, 1990, стр. 71–80.

„Скривена симболика *Проклете авлије*”, *Књижевност*, бр. 1–2, 1991, стр. 217–228.

„Бајрон и бајронизам у југословенским књижевностима”, *Књижевна историја*, бр. 85, 1991, стр. 111–113.

„Поетика жанра”, *Књижевна историја*, бр. 86, 1992, стр. 63–82.

„Хронотоп у Шеноином историјском роману”, у: *Историјски роман*, Зборник радова, ур. Миодраг Матицки, Институт за књижевност и уметност–Институт за књижевност, Београд–Сарајево, 1992–1996, стр. 257–264.

„Андрићев хронотоп”, *Летопис Матице српске*, Јануар 1993, Књ. 451, св. 1, стр. 71–81.

„Паслика”, *Књижевне новине*, бр. 828, 1993, стр. 13.

„Историја појма ‘приповијест’”, *Зборник Матице српске за књижевност*, бр. 44–45, 1993, стр. 57–78.

„Stilema krležiana: Direktni neupravni govor”, *Печат о Крлежи данас*, ур. Маринко Вучинић и Гојко Тешић, Терсит, Београд 1993, стр. 17–21.

„Чему још поезија? ”, *Књижевност*, бр. 1–2 –3, 1994, стр. 211–214.

„*Пешчаник на Мансарди: генеза Кишовог романескног дискурса*”, *Летопис Матице српске*, април 1994, Књ. 453, св. 4, стр. 509-519.

„Лирско откривење Момчила Настасијевића”, у: *Седам лирских кругова Момчила Настасијевића*, Зборник радова, ур. Новица Петковић, Институт за књижевност и уметност– Културно-просветна заједница Србије–Дечје новине, Београд–Горњи Милановац, 1994, стр. 115–125.

„Пролегомена за историјску теорију жанрова”, *Књижевност*, св. 1/2, књ. 100, 1995, стр. 128–140.

„Од метафоре до пјесме”, у: *Поезија и поетика Бранка Миљковића*, Зборник радова, ур. Новица Петковић, Институт за књижевности и уметност, Београд 1996, стр. 101–120.

„The Weapon of Muses”, *Descant* 94 (Vol. 27, nr 3), (Canada) 1996, pg. 12–15.

„Урнебесне слике Васка Попе”, у: *Поезија Васка Попе*, Зборник радова, ур. Новица Петковић, Институт за књижевност и уметност– Друштво „Вршац лепа варош“, Београд–Вршац 1997, стр. 99–116.

„Речи и сенке”, у: *Бранко Миљковић и савремена српска поезија*, Зборник радова, ур. Радивоје Микић, Дом културе „Бранко Миљковић“, Гацин Хан 1997, стр. 143–164.

„Via Serbia – Ein Diskurs über die moderne serbische Literatur”, *Via Regia – Blätter für internationale kulturelle Kommunikation*, Nr 46–47, Thüringen 1997, S. 57–62.

„Zima našeg zadovoljstva”, *Reč* br. 32, Beograd 1997, str. 22–25.

„Господа Глембајеви или трагедија интелекта”, предговор за књигу: Мирослав Крлежа, *Господа Глембајеви*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1997, стр. 7–31.

„Млади Andrić i retorika fokalizacije”, *Godišnjak za poetička i hermeneutička istraživanja PH2*, Beograd 1998, str. 187–222.

„Између митске и трагичке визије: ‘Мелиса’ и ‘Десет сонета нерођеној кћери’”, *Књижевност* бр. 3–4, 1998, стр. 477–487.

„Pesničko iskustvo i smrt”, *Reč* br. 41, 1998, str. 131–139.

„Дијалектика контраста у *Јами* Ивана Горана Ковачића”, предговор за књигу: Иван Горан Ковачић, *Јама и друге песме*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1999, стр. 7–31.

„Аутсајдерска парадигма и рат”, у: *Српски роман и рат*, Зборник радова са научног скупа, Деспотовац 20–21. 8. 1998, ур. Миодраг Матицки, Народна библиотека „Ресавска школа”, Деспотовац 1999, стр. 87–101.

„Механика слике”, у: *Песник Растко Петровић*, Зборник радова, ур. Новица Петковић, Институт за књижевности и уметност, Београд 1999, стр. 197–220.

„Hermeneutika subjekta i odraz ukletog stoleća”, *Godišnjak za poetička i hermeneutička istraživanja PH3*, Beograd 1999, str. 53–86.

„Decentrirani subjekt kao poluga pesničke imaginacije”, *Godišnjak za poetička i hermeneutička istraživanja PH4*, Beograd 2000, str. 7–21.

„Мажуранићева песма о таштини и искупљењу”, предговор за књигу: *Смрт Самуил-аге Ченгића*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2000, стр. 7–26.

„Разумевање песничке слике: Између поетике и логике”, *Летопис Матице српске*, Октобар 2000, Књ. 466, св. 10, стр. 564–578.

„Поезија виталистичке самосвести”, предговор за књигу: Оскар Давичо, *Хана и друге песме*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2001, стр. 7–21.

„О светлости љубави и њеном одсјају међу мртвима и међу живима: Песнички контекст ‘Requiem за мајку’ Ивана В. Лалића”, у: *Споменица Ивана В. Лалића поводом седамдесетогодишњице рођења, пет година по његовој смрти (1931–1996)*, ур. Предраг Палавестра, Српска академија наука и уметности, Научни скупови, књига С, Одељење језика и књижевности, књ. 15, Београд 2003, стр. 103–109.

„Женско писмо Радмиле Лазић”, у: Радмила Лазић, *Пољуби ил’ уби*, Чачак 2004, стр. 113–121.

„Поетика парентезе”, *Књижевност и језик*, бр. 1–2, 2004 (LI), стр. 1–21.

„Роман и коментари”, поговор за: Радослав Петковић, *Судбина и коментари*, НИН–Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2004, стр. 379–406.

„Превладавање реторике у песништву Борислава Радовића”, предговор за књигу: Борислав Радовић, *Изабране песме*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2005, стр. 7–25.

„На Дрини ћуприја као модернистичка хроника паланачких нарави”, *Књижевна историја*, бр. 124, 2005 (XXXVI), стр. 359–380.

„Од бледоликог скитнице до мрачног пророка: Амбивалентни авангардизам Рада Драинца”, *Летопис Матице српске*, Књ. 475, св. 3, март 2005, стр. 361–374.

„Иронијски песник Милош Црњански”, *Књижевни магазин*, бр. 45, март 2005 (V), стр. 2–7.

„Под покровом од времена: Нихилистички модернизам Владислава Петковића Диса”, *Књижевност и језик*, бр. 1–2, 2005 (LII), стр. 43–67.

„‘Судњи час’ лепоте – Амбивалентно лице модернитета у роману *На Дрини ћуприја*”, *Свеске задужбине Иве Андрића*, свеска 22, септембар 2005 (XXIV), стр. 278–315.

„Параболично-гротескно позорје људских судбина”, поговор за књигу: Иво Андрић, *Проклета авлија*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 2005, стр. 93–121.

„Гиноморфно Друго и патријархално-паланачки модел света у Андрићевој *Госпођици* и *Госпа Ноли* Исидоре Секулић”, у: *Слика другог у балканским и средњоевропским књижевностима*, Зборник радова, ур. Миодраг Матицки, Институт за књижевност и уметност, Београд 2006, стр. 285–293.

„Облик празнине – Културни идентитети и њихова наличја у *Зимском љетовању* Владана Деснице”, у: *Књижевно дело Владана Деснице*, Зборник радова, ур. Душан Иванић, Библиотека града Београда, Београд 2007, стр. 24–51.

„Моћ фикције, фикција моћи: *Прича о везировом слону*”, *Свеске задужбине Иве Андрића*, година XXV, свеска 23, септембар 2006, стр. 241–274.

„Кратка историја преобиља: Запажања о српском роману на прелазу столећа”, *Књижевност*, бр. 3, 2007, стр. 20–46.

„‘Ораховом љуском’ на ‘кинески зид’: Прича, роман и моћ”, *Београдски књижевни часопис*, год. II, бр. 4, 15. септембар 2006, стр. 73–81.

„Књига која чита своје читаоце”, у: *Шта чини добру књигу?*, приредила Светлана Гавриловић, Народна библиотека Србије, Београд 2007, стр. 115–129.

Библиографија радова објављених од избора у звање ванредног професора

Монографске публикације

Кратка историја преобиља: критички бедекер кроз савремену српску поезију и прозу, Агора, Зрењанин 2009, 137 стр.

Заборав и понављање: амбивалентно лице модернитета у роману На Дрини ћуприја, Нолит, Београд 2009, 183 стр.

Fikcija i moć: Ogledi o subverzivnoj imaginaciji Ive Andrića, Arhipelag, Beograd 2011, 251 str.

Komparativni identiteti: Srpska književnost između evropskog i južnoslovenskog konteksta, Službeni glasnik, Beograd 2012, 326 str.

Narcisov paradoks: Problem pesničke samosvesti i srpska lirika modernog doba (evropski i južnoslovenski kontekst), Službeni glasnik, Beograd 2013, 409 str.

Приређена издања

Појмовник упоредне књижевности, (у штампи), ур. Тихомир Брајовић и Бојан Јовић, Институт за књижевност и уметност, Београд 2013.

Студије, огледи и други саставни чланци

„Стварност (само)изгнанства – (Само)изгнанство стварности? – Слика света у романима писаца нове културне емиграције”, у: *Књижевност и стварност*, Научни састнак слависта у Вукове дане, 37/2, Београд 2008, стр. 508–520.

„Žensko je muško je žensko: pripovedačko ja i problem 'ukrštene' rodne identifikacije u novom srpskom romanu, s osvrtom na južnoslovenski kontekst”, у: *Teorije i politike roda*, Rodni identiteti u književnostima i kulturama jugoistočne Evrope, ur. Tatjana Rosić, Institut za književnost i umetnost, Beograd 2008, str. 279–293.

„Ozbiljna igra”, *Polja* br. 457, maj-jun 2009 (LIV), str. 169–172

„Geteov hrast na Zapadnom Balkanu: fenomen kompenzativne memorije u savremenom srpskom, hrvatskom i bosanskohercegovačkom romanu”, *Sarajevske sveske*, No 29–30, 2010, str. 477–489.

„Халер, Крлежа, Мештровић: хрватска књижевност и уметност у часопису *Нова Европа*”, у: *Нова Европа 1920–1941.*, Зборник радова, ур. Марко Недић и Весна Матовић, Институт за књижевност и уметност, Београд 2010, стр. 557–570.

„Европско лице српске књижевности”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, Књига LVII, св. 3/2010, стр. 633–637.

„Ironija i kolektivna memorija: Desnica, Krleža, Andrić”, у: *Desničini susreti 2010.*, Zbornik radova, ур. Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina, Zagreb 2011, str. 31–38.

„Свет наопако: иронијска апокалипса у поезији Љубомира Симовића”, у: *Песничке вертикале Љубомира Симовића*, Зборник радова, ур. Александар Јовановић и Светлана Шеатовић Димитријевић, Институт за књижевности и уметност–Учитељски факултет–Дучићеве вечери поезије, Београд–Требиње 2011, стр. 189–217.

„Неколико речи о компаративном идентитету савремене српске књижевности”, у: *Српска књижевност и европска књижевност*, Научни састанак слависта у Вукове дане, 40/2, Београд 2011, стр. 327–338.

„Južnoslovenske književnosti i novi evropski identitet(i)”, у: *ZBORNIK radova projekta Srpska književnost i jezik u južnoslovenskom kontekstu*, ур. Mihajlo Pantić, Beograd 2011, str. 9–25.

„Južnoslovenska komparatistika: Luksuz ili naučna potreba?”, *Sarajevske sveske* No 32–33, 2011, str. 93–104.

„Андрићев и Крлежин Гоја: два вида модернистичког разумевања уметничког односа према стварности”, у: *Иво Андрић у српској и европској књижевности*, Научни састанак слависта у Вукове дане 41/2, Београд 2012, стр. 535–544.

„Goethe’s Oak Tree in the Western Balkans: Wars, Memories and identities in Contemporary Serbian, Croatian and Bosnian-Herzegovonian Novels”, u: Tanja Zimmermann (ed.), *Balkan Memoires: Media Constructions of National and Transnational History*, Transcript Verlag, Bielefeld 2012, str. 163–169.

„Саблазан у словеначкој провинцији”, поговор у: Алеш Чар, *Игра анђела и шиммиша*, Архипелаг, Београд 2012, стр. 269–271.

„Andriću knjiga duboke odanosti”, (O knjizi Jovana Delića *Ivo Andrić, most i žrtva*), *Polja* (god. LVII) broj 473, Januar-februar 2012, str. 233–236.

„Имагологија на раскршћу” (O зборнику *Imagologie Heute: Ergebnisse, Herausforderungen, Perspektiven*, Herausgegeben von Davor Dukić, Bouvier Verlag, Bonn 2012), *Књижевна историја*, LIV, 148, 2012, стр. 825–830.

„Južnoslovenska komparatistika kao most između nacionalne i internacionalne perspektive u proučavanju književnosti”, u: *Połudnosłowiańskie sąsiedztwo: Slawistyka dzisiaj*, Pod redakcją Bogusława Zielińskiego i Ewy Szperlik, Uniwersitet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2012, str. 79–91.

„Le monde, scène double: l’image émigrée de l’Occident dans le roman serbe contemporain”, u: *La littérature serbe dans le contexte européen: texte, contexte et intertextualité*, Sous la direction de Milivoj Srebro, Maison des Sciences de l’Homme d’Aquitaine, Bordeaux 2013, str. 341–351.

„Postsocjalistički identitet(i) i komparativno izučavanje južnoslovenskih književnosti”, u: *Komparativni postsocijalizam: Slavska iskustva*, ur. Maša Kolanović, Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2013, str. 179–192.

„Давичо, Миљковић, Ујевић: један (не)могући разговор о будућности поезије”, у: *Песничка поезика Оскара Давича*, ур. Јован Делић и Драган Хамовић, Институт за књижевност и уметност–Библиотека шабачка, Београд–Шабач 2013, стр. 121–139.

„Проблем интерпретативног фокуса и тумачење лирске песме”,
Књижевна историја, LV, 149, 2013, стр. 243–259.

Према напмени проф. др Тихомира Брајовића у наведену библиографију није укључено више од 300 критичких текстова и приказа, објављених у књижевним часописима (*Савременик*, *Књижевна критика*, *Реч*) и листовима (*Књижевна реч*, *Књижевне новине*), као и у недељној (*НИН*, *Студент*) и дневној штампи (*Борба*, *Данас*, *Блиц*, *Глас јавности*).

Као и приликом избора и реизбора у звање ванредног професора комисија је на основу увида у поднете радове закључила да др Тихомир Брајовић наставља да развија своју активност на три различита, а комплементарна плана: научном, наставном и књижевнокритичком. У научном раду он комбинује књижевноисторијски, компаративни и интерпретативно-аналитички метод, као књижевни критичар прати, систематизује и вреднује прозну и поетску продукцију у савременој српској, хрватској и словеначкој књижевности, док у настави и у консултативно-менторском раду са студентима примењује методологију и знања из две претходно описане области. Судећи према приложеним публикованим радовима др Тихомир Брајовић свој интерпретативни интерес не фокусира на уско, субспецијалистичко подручје, него настоји да ширином увида – који подразумева како дела из традиције, тако и дела из савремене књижевности – предочи обухватну слику поетичких промена и стилских конфигурација у српској, хрватској и словеначкој књижевности, и то и дијахроно и синхроно. Да је тако, осим великог броја појединачних студија, есеја и књижевнокритичких текстова, најубедљивије потврђује пет значајних монографских публикација чија је тематска усмереност, као и аналитичка и методолошка профилисаност кључни доказ за пуну научну компетентност кандидата за дату научну област. Овде ћемо их сажето описати и оценити.

Кратка историја преобиља: критички бедекер кроз савремену српску поезију и прозу

Одлучујући се да укратко, прегледно и аналитично, не устежући се од вредносних процена, књигом *Кратка историја преобиља* представи шта се све збивало у српској књижевности током неколико најскоријих деценија, Тихомир Брајовић учинио је потез који је

преседан а не уобичајена пракса овдашњег академског тумачења књижевности. То тумачење је, и са разлогом и без разлога, обележено историчном перспективом, то јест, у академским круговима прећутно усвојеним ставом да се у расправама о књижевности готово никада не помињу дела из текуће или скорашње стваралачке продукције. Разлози који иду у прилог таквом ставу имају најјаче уориште у аксиому да без разумевања књижевне прошлости није могуће ни оптимално разумевање садашњности, а разлози који такав став чине проблематичним заснивају се на елиотовској тези да савременост мења, реинтерпретира и ревалоризује дела традиције управо и у највећој мери новим књижевним делима. О саморазумљив закључак да једно без другог не иде оглушује се многи данашњи академски оријентисан читалац, нерад да говори без иначе коренски спорне „временске дистанце” или, другим речима, несклон оглашавању у приликама када не постоји одговарајућа историја читања, при чему се ново читање дела традиције неретко своди на понављање или преименовање пређашњих читања, у бољем случају на кретивни дијалог с њима.

Склапајући књигу *Кратка историја преобиља: критички бедекер кроз савремену српску поезију и прозу* Тихомир Брајовић иде у сасвим супротном смеру. Интерпретативно повлашћујући приносе савремене српске књижевности, он заинтересованом читаоцу нуди, колико је то могуће, поуздан преглед или, како сам каже, водич кроз једва самерљиво, преобилно подручје актуелне српске стваралачке праксе. Након уводног слова „С одстојања, без остајања”, описујући скибоманични амбијент савремене књижевности у којем није увек лако распознати стварне уметничке вредности, при чему расте улога и значај критике као „самосвесног читања”, а чиме се противречи широко прихваћеној, а сасвим произвољној и неутемељеној тези о губитку значаја и улоге савремене критике, Тихомир Брајовић у четири поглавља сумира оно што је, не само по његовом, али и по његовом суду и увиду, важно и вредно у овдашњој књижевној данашњици. У поглављу „Идентитети и (дис)континуитети” аутор конструише панорамски осврт на савремено српско песништво. Поглавље „Минимафилија и мегафилија” представља „интермецо о ‘идеологији’ прозних форми у савременој српској књижевности”, док је насловна „Кратка историја преобиља” панорамски поглед на савремени српски роман. И на крају, у епилошком сегменту „Има ли живота мимо историје?” пријемчиво и аналитички убедљиво бивају описани статус и карактеристике приповетке, тог „националног жанра”, у савременој српској књижевности.

Сажета али не и редукована, одрешита али не и неправедна, селективна али поетички довољно флексибилна, боље рећи неискључива, јер уважава све данашње мање или више релевантне поетике и видове лоцовски схваћених „начина модерног писања” *Кратка историја преобиља: критички бедекер кроз савремену српску поезију и прозу* Тихомира Брајовића је књига написана и за неупућене, и за мање упућене и за сасвим упућене читаоце. За прве да би се информисали, за друге да би се дубље упознали с нареченом материјом, а за треће да би своје ставове и виђења упоредили са ауторовим. Стога је она и вишеструко важна и корисна, једном речју, неопходна.

Заборав и понављање: амбивалентно лице модернитета у роману „На Дрини ћуприја”

Дело Иве Андрића је константа истраживачког и интерпретативног рада Тихомира Брајовића, и то из мноштва узајамно надопуњујућих углова. Разлоге зашто је тако проналазимо и у књизи *Заборав и понављање*, у целини посвећеној читању романа *На Дрини ћуприја*, тежишног дела како Андрићевог стваралачког опуса, тако и једног од неколико романескних врхова српске књижевности. У низу поглавља („Оно што се (не) заборавља”, „Полиморфност приповедања”, „Поетика парентезе”, „Хроника паланачких нарави”, „‘Судњи час’ лепоте”, „Амбивалентно лице модернитета”, „Оно што се (не) понавља”), служећи се пре свега наратолошком експертизом одабраног дела (питање приповедача и приповедања, начин обликовања текста, статус и функција ликова), али и постструктуралистички позиционираним коментарисањем његових значењских исхода, оличеном у основној тези о „амбивалентном лицу модернизма”, Тихомир Брајовић заправо предлаже и развија нових тип читања романа који је до дана данашњег „затпран” мноштвом најразличитијих могућих тумачења, што посредно сведочи и о његовој херменеутичкој захтевности, и о слојевитости, и о уметничкој вредности, али и о непрестаној методолошкој промени критичко-теоријских приступа, од времена појављивања до непосредне савремености. То нас води потврди старе тезе да свако време и свака нова интерпретативна школа/позиција чита и проблематизује књижевни текст како у зависности од његове иманентне природе, тако и сагласно ономе што у њему тражи, жели да нађе и тежи да истакне.

Брајовићева сложена анализа резултира закључком да је „Андрићева визија ‘непомирљиве узвишености лепоте’ симптоматски израз оне епохалне свести која је у роману *На Дрини ћурпија* преломљена кроз претежно приказану кризу једног простора и једног менталитета, а симболично изведена суочавањем уметности с ‘недовољношћу своје потребе да представи истину’ и искушавајућег појављивања корисно лепог, односно лепо корисног постојања, предодређеног да је ‘гурне према њеном коначном одредишту или сврси’.” *Заборав и понављање* свакако, и према примењеном аналитичком поступку, и према закључцима до којих се у тумачењу дошло, представља једно од иновантнијих и ивентивнијих читања класичног Андрићевог романа које је српска интерпретативна мисао понудила током последњих двадесетак година.

Фикција и моћ: Огледи о субверзивној имагинацији Иве Андрића

Настављајући тамо где је стао у студији *Заборав и понављање* Тихомир Брајовић написао је још једну књигу о Андрићевом делу, под насловом *Фикција и моћ*, бавећи се овога пута „касим” пишчевим делима, објављеним после 1945. у измењеним друштвеним, идеолошким, политичким, али и уметничким, поетичким и естетичким околностима. Реч је, дакле, о анализима приповести „Прича о везировом слону”, кратког романа *Проклета авлија* и недовршене „сарајевске хронике” *Омерпашиа Латас*. Свакао од тих дела добило је посебно поглавље, а та су поглавља „уоквирена” уводним и завршним огледима синтетичког типа.

У уводном поглављу „Приповедање и моћ: од фикције историчности до политичности фикције, и натраг” Тихомир Брајовић даје синтетичан осврт на Андрићеве велике романи-хронике, сматрајући да њих карактерише и узајамно везује тематизација „изломљених одјека” динамичног модерног живота и „велике” европске политике у „кривом огледалу“ босанске и балканске „забачене провинције”. Међутим, после Другог светског рата и објављивања чувене приповетке „Писмо из 1920. године” дошло је, према Брајовићевом увиду, до „померања у каквоћи и форми наративне имагинације Иве Андрића”, што непосредно упућује на преиспитивање односа уметничке, у конкретном случају приповедне имагинације и промењеног типа друштвене моћи, односно њеног утицаја на уметност, у датом случају књижевност. Полазећи од теоријских поставки Мишела Фукоа који моћ схвата и описује као манифестацију

„непосредне или посредне, али у сваком случају потпуне политичке контроле и надзора над животом и понашањем појединаца”, Тихомир Брајовић показује разлику између јунака великих Андрићевих романа који су представљени као неосвешћене фигуре препуштене стихији историје и ликова који у каснијим остварењима исказују пуну свест о историјским и друштвеним процесима. Ти ликови, одређени сазнањем да моћ на коју не могу утицати обликује и њихове судбине, постају типови децентрираних јунака карактеристични за модерну и модернистичку књижевност. Андрић, како налази Тихомир Брајовић, при том не мења усвојено и за писца сигурно „историјско наративно ‘рухо’”, другим речима, изнова посведочује склоност да оно што има да каже о свету премести у прошлост, што, дабоме, рађа цео низ различитих метафоричких, метонимијских и симболичких (збирно: значењских) последица.

Следи поглавље „Моћ фикције, фикција моћи: *Прича о везировом слону*” у којој се то дело најпре види као могући наставак и „алтернативни епилог” *Травничке хронике*, а потом се, следом Фукоовог учења, тематизују и проблематизују односи невидљиве моћи и гротескне фигуре њеног оличења. Тумачена у светлу „политички заинтересованог читања”, конгенијална Андрићева приповетка, сматра Тихомир Брајовић, заправо сугерише, на начин уметничке нарације, „противречност теорије и праксе ‘народних демократија’”, које карактеришу паралелни процеси прокламовања друштвене једнакости и све израженијег учвршћивања „култа личности”, до нивоа диктатуре и самовоље тоталитарне моћи.

Оглед „Фикција и свемоћ: *Проклета авлија*” теоријско упориште налази у Фукоовом ставу да је у модерном добу лудило „близанац злочина” и да „најстрожи облици кажњавања нису више усмерени на тело”. Истанбулска тамница, у Андрићевој уметничкој визији схваћена као метонимија света, то посредно, наративно, потврђује, а у Брајовићевом тумачењу она, чак и на нивоу наративне структуре „затвореног поретка концентричних кругова” призива симболичко-алегоријску везу са тоталитарним друштвима и њима припадајућим механизмима утамничења (логори, кажњеничке колоније).

Чињеницу да је роман *Омерпашиа Латас* остао недовршен Тихомир Брајовић у поглављу „Фикција и немоћ: *Омерпашиа Латас*” претвара у херменеутички продуктивно питање да ли је он уопште могао бити завршен, или је његова „недовршивост” можда „једини могући начин његовог постојања” (...) „у стању бескрајног тражења облика, на ‘брисаном простору’ форме и аморфности“, што је

потенцијално сагледиво уз помоћ постструктуралистички схваћеног начина читања. На примеру тога романа може се, сматра Тихомир Брајовић, између осталог, увидети и промена Андрићевих начелних схватања о природи уметности, почев од става о њеној аутономији најсуптилније изнетог у „Разговорима с Гојом”, управо до *Омерпаше Латас*. У том роману, према предложеном тумачењу, није у првом плану раније аналитички повлашћивано питање конвертитства, већ скривена истина уметничког дела у којем посредно, покретањем механизма параболе и алегорије израња нужна сличност, ако не и подударност између свих носилаца апсолутне моћи, Михајла/Миће/Омерпаше Латаса таман колико и актуелног комунистичког самодршца у време настанка великог, недовршеног наратива.

У завршном, сажимајућем, па и генерализујућем поглављу књиге *Фикција и моћ*, под насловом „Субверзивни Андрић: либерални ироничар у сенци естаблираног писца” Тихомир Брајовић аналитички коментарише Андрићев (не)конформизам и „социјалну и политичку адаптибилност” у режиму који је био на снази у Југославији после Другог светског рата, закључујући да је велики писац, под маском приказиване лојалности ауторитатном режиму заправо водио „скривени живот субверзивног писца политичке вокације и актуелистичке наратије” у најдубљем уверењу да је уметност, то „поље самобитности и доследности”, а не овај или онај вид политичког ангажмана, једини аутентични „полигон неконформизма”. Такав модел посредовања одговарајућих животних ставова, не експлицитан него иманентан, не гласан него тих, суштински ипак субверзиван према затеченим или наметнутим порецима моћи и прокламованих, идеологизованих поредака вредности, уједно је, према Тихомиру Брајовићу, уметнички најсврсисходнији и најсугестивнији. Тиме се, у исти мах, показује да су велика књижевноуметничка дела велика и по томе што су трајно значењски отворена и што их је увек могуће реактуализовати, реконтекстуализовати и доводити у везу са сваким временом, једном речју, што имају способност компримовања универзалних егзистенцијалних и онтолошких принципа.

Компаративни идентитети: Српска књижевност између европског и јужнословенског контекста

У књизи *Компаративни идентитети: Српска књижевност између европског и јужнословенског контекста* Тихомир Брајовић

бави се доминантним темама свог научног рада: српском књижевношћу виђеном у европском и јужнословенском контексту, наратолошким, тематолошким и семантичким аспектима приповедних дела српских писаца, превасходно Иве Андрића, али и Владана Деснице, Исидоре Секулић и других, као и питањем идентитета виђеном у светлу сложених историјских и савремених преображаја српског и јужнословенског културног простора.

Књига *Компаративни идентитети* садржи четрнаест студија тематски и методолошки разврстаних у три одељка: „На(ра)ција и компарација”, „Европска култура и литерарни Балкан” и „‘Јаки’ и ‘слаби’ идентитети”. Сваки од њих посвећен је по једном кључном аспектима проучавања српске књижевности виђеној у светлу европских и јужнословенских интерлитерарних и интеркултурних релација, што је назначено већ поднасловом, тачније би било рећи проширеним насловом дате књиге Тихомира Брајовића.

Уводни део који чине четири проблемске студије о српској књижевности унутар европског и јужнословенског контекста бави се успостављањем полазних, оквирних и надаље обавезујућих теоријско-методолошких поставки упоредног изучавања српске књижевности, са посебним наглашавањем „вертикалне” и „хоризонталне” перспективе, односно са истицањем слојевитости и амбивалентности имаголошког виђења света у фикционалним наративним делима, што је можда и најразвијенија поддисциплина модерно схваћене и засноване компаратистике.

Средишњи део књиге склопљен од четири студије обједињене наднасловом „Европска култура и литерарни Балкан” садржи упоредна али и иманентна тумачења са разлогом издвојених поетичких, жанровских, ауторских и тематско/архетипских/хронотопских феномена (маловарошка хроника, есејистика, историјских роман итд), карактеристичних за дело Иве Андрића, Владана Деснице, Исидоре Секулић, Момчила Настасијевића, али и Мирослава Крлеже чији књижевни рад не може бити оптимално описан без осветљавања његовог односа према српској књижевној, историјској и културној традицији.

Коначно, завршни део књиге Тихомира Брајовића *Компаративни идентитети* са наднасловом „‘Јаки’ и ‘слаби’ идентитети” чине студије посвећене питањима књижевног памћења, ратног аутсајдерства, емигрантске слике света, потом и родних идентификација у савременим српским и јужнословенским романима,

готово по правилу датим у релационом тумачењу према поетичким фигурама и ликовима европских модела фикционализације.

Посматрана уцело, као хармоничан, уравнотежен, међусобно надопуњујући и кореспондентан компендијум више методолошки прецизно изведених интерпретативних читања, од којих свако стоји за себе, али пун смисао добија унутар ширег (кон)текста, књига *Компаративни идентитети* неспорно компетентног и несвакидашње заинтересованог тумача Тихомира Брајовића представља евидентан, и даље академске примене вредан, референтан допринос књижевноисторијском, теоријском и, шире схваћено, херменеутичком и хеуристичком изучавању српске књижевности наспрам и унутар јужнословенског и европског културног круга.

Нарцисов парадокс: Проблем песничке самосвести и српска лирика модерног доба (европски и јужнословенски контекст)

Надовезујући се, пре свега у методолошком смислу речи, на претходну књигу Тихомира Брајовића (*Компаративни идентитети: српска књижевност између европског и јужнословенског контекста*), студија *Нарцисов парадокс: проблем песничке самосвести и српска лирика модерног доба (европски и јужнословенски контекст)* посвећена је теоријској артикулацији и интерпретативној експликацији видова и начина песничког саморазумевања у српској књижевности од романтизма до постмодерног доба, са нагласком на упоредно тумачење у двоструком (континентално – регионално) књижевном, културном и културолошком европском и јужнословенском контексту.

Такво опредељење вредно је пажње како по избору интерпретативне перспективе, тако и чињеницом да није изразито заступљено у нашој савременој науци о књижевности. То се посебно односи на тумачење српске поезије, односно књижевности у јужнословенском оквиру, које је последњих деценија донекле прешло у други план у односу према аутономно схваћеном проучавању националне литературе или, пак, на изучавање у ширем компаративном, европском контексту. Одлучивши да развој песничке самосвести модерне српске лирике тумачи равноправно у европским и у јужнословенским релацијама, Тихомир Брајовић стручној, али и шире схваћеној књижевној публици нуди у исти мах панорамски обухватан, али и проблемски, односно интерпретативно конкретизован увид, какав до сада нисмо имали прилике да сретнемо у српској науци о књижевности.

Продуктивност поменутог приступа уочљива је већ и сумарном погледу. Полазећи од широко схваћеног појма самосвести као песничког себе-знања које надилази аутопоетички аспект, и уводећи појам „Нарцисовог парадокса” као метафоричне „формуле” модерне субјективности изражавања/разумевања кроз коју је увек „филтрирано“ виђење Другога, а ослањајући се на одговарајуће теоријско-критичке увиде (Ј. Кристева, Л. Хачион, Д. Форбс, П. Зима и др), Тихомир Брајовић уочава изнијансирану разлику између (западно)европског, углавном индивидуалистички настројеног, и јужнословенског, у једнакој мери и наиндивидуалистички „одговорног” песничког нарцизма.

Описани интерпретативни приступ доследно је примењен и у непосредној анализи песничких опуса и појединачних лирских остварења. Стално имајући на уму двоструко успостављен компаративн „кључ”, Тихомир Брајовић на целом низу хронолошки сукцесивних примера осведочује ваљаност одабраног метода. Тако се поезија најистакнутијих српских романтичара (П. П. Његош, Б. Радичевић) тумачи упоредо с европским (П. Б. Шели, С. Т. Колриџ, Ф. Хелдерлин) и јужнословенским (И. Мажуранић, Ф. Прешерн) песницима назначене епохе, као што је то, примерице, случај и са уже или шире схваћеним модернистичким/авангардним песништвом између два светска рата (М. Црњански, Р. Петровић, Т. Ујевић, С. Косовел, В. Хлебњиков и др), односно послератном, (нео)модернистичком лириком (С. Раичковић, В. Парун, М. Павловић, В. Попа, П. Целан и др). Посебно је занимљиво завршно тумачење поезије постмодерног доба (Х. Л. Борхес, М. Павић, В. Деспотов и других) у светлу „лекторске парадигме” и демонстративног препуштања културних ингеренција институцији читаоца.

Теоријски предузимљива, али и одмерена, а интерпретативно обухватна и са разлогом екстензивна, студија Тихомира Брајовића *Нарцисов парадокс* иде у ред методолошки доследно изведених, проблемски врло захтевних научних радова посвећених једном важном, недовољно осветљеном стваралачком пољу без ког је разумевање модерне поезије и сведеније и оскудније него што би, барем у академским круговима, требало да буде.

И у радовима (студијама, есејима, приказима) објављеним изван књига у престижним научним публикацијама и репрезентативним књижевним часописима, које овде нећемо посебно коментарисати будући да објављеним монографским делима Тихомир Брајовић вишеструко испуњава и превазилази критеријуме за избор у највише

академско-наставно звање у датој предметној области, наречени кандидат показује неспорно, у много чему иновативно аналитичко умеће, исцрпно познавање основне и референтне литературе, као и пуну упућеност у разуђену методолошку праксу модерне интерпретативне мисли, напосе у области компаратистике и имагологије.

У периоду од избора у звање ванредног професора (2008. године) др Тихомир Брајовић врло одговорно је изводио наставу и држао испите из предмета *Преглед јужнословенских књижевности (хрватска и словеначка књижевност)* и *Јужнословенска компаратистика*, покренуо, програмски осмислио и реализовао четири изборна курса, објавио низ стручних радова који се непосредно односе на академску област којом се бави и напореда с тим учествовао на научним скуповима у Србији и иностранству, бивајући истовремено ментор и члан комисија за израду и оцену академских радова свих нивоа (дипломски, магистарски, мастер, докторски). Његов научни и педагошки ангажман у минулом раздобљу, у свим видовима деловања, био је плодан и прилежан, а резултати тога рада сведоче да у др Тихомиру Брајовићу Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима Филолошког факултета у Београду има одговорног, инвентивног и врло вредног сарадника. Имајући на уму, укључујући и све претходно речено, да је др Тихомир Брајовић вишеструко доказан и афирмисан научно-наставни радник и књижевни критичар, комисија са пуним уверењем предлаже Већу и Декану Филолошког факултета у Београду да на место редовног професора за предмет *Српска књижевност: Јужнословенска компаратистика* изабере досадашњег ванредног професора др Тихомира Брајовића.

Др Михајло Пантић, ред. проф.

Др Душан Иванић, ред. проф.

Др Весна Матовић, научни саветник